

## Κεφάλαιο 9ο

## Το ύφος

### Ι. Προσδιορισμός και αιτιολόγηση ύφους

Ερωτήσεις

Πώς απαντάμε

Να χαρακτηρίσετε το ύφος του συγγραφέα στο απόσπασμα.

Να τεκμηριώσετε την άποψή σας σημειώνοντας τα αντίστοιχα χωρία του αποσπάσματος που επιβεβαιώνουν τον χαρακτηρισμό σας.

Προσδιορίζουμε το ύφος του συγγραφέα με βάση τις εκφραστικές επιλογές του (ρηματικό πρόσωπο, ειδικό λεξιλόγιο, επίσημο ή καθημερινό λεξιλόγιο, απλή ή πολύπλοκη σύνταξη, αναφορική ή ποιητική λειτουργία της γλώσσας, ενεργητική ή παθητική σύνταξη, χρήση σημείων στίξης, σχήματα λόγου κ.λπ.

Το ύφος μπορεί να είναι:

- οικείο, φιλικό
- επίσημο, σοβαρό, τυπικό
- ανεπίσημο, λαϊκό
- ουδέτερο, απρόσωπο, αντικειμενικό
- προσωπικό, εξομολογητικό
- λιτό, απλό, ανεπιτήδευτο
- σύνθετο, επιτηδευμένο
- παραστατικό, ζωντανό
- ποιητικό, εικονοπλαστικό
- επιστημονικό, αντικειμενικό
- στοχαστικό
- προτρεπτικό, διδακτικό
- χιουμοριστικό, ειρωνικό, σαρκαστικό
- αναλυτικό, επεξηγηματικό
- επιδοκιμαστικό, επικριτικό κ.λπ.

## Ύφος

Ο ποιητής χρησιμοποιεί, με κριτήρια την επικοινωνιακή κατάσταση και τον σκοπό του, διαφορετικό ύφος λόγου, το οποίο μπορεί να είναι:

| Είδος                                         | Γνωρίσματα                                                                                                                                                                                                                  | Παραδείγματα                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Οικείο                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• α' και β' ενικό ρηματικό πρόσωπο</li> <li>• προσφωνήσεις οικειότητας</li> <li>• παρατακτική σύνδεση ή ασύνδετο</li> <li>• ενεργητική σύνταξη</li> <li>• απλές προτάσεις</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Γεια σου, Κώστα. Τι κάνεις;</li> <li>– Γεια σου, φίλε μου. Καλά. Εσύ;</li> </ul>                 |
| Επίσημο/<br>υπηρεσιακό                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• γ' ρηματικό πρόσωπο</li> <li>• παθητική σύνταξη</li> <li>• υποτακτική σύνδεση</li> <li>• λεξιλόγιο «επίσημο», σοβαρό</li> </ul>                                                    | Δεν κατέστη δυνατή η υλοποίηση του προγράμματος και προτείνεται η αναστολή της εφαρμογής του.                                             |
| Χιουμοριστικό                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• λογοπαίγνια, ευφυολογήματα, υπονοούμενα</li> <li>• προφορικότητα</li> <li>• καθημερινό λεξιλόγιο</li> </ul>                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Έχεις τρομερό χιούμορ!</li> <li>– Ναι, αλλά είμαι και όμορφος.</li> <li>– Να το πάλι!</li> </ul> |
| Ειρωνικό                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• υπαινιγμοί, υπονοούμενα</li> <li>• χρήση σημείων στίξης ως σχόλιο</li> <li>• μειωτικές εκφράσεις</li> <li>• εξεζητημένο λεξιλόγιο</li> </ul>                                       | Μα πόση ευρύτητα πνεύματος διαθέτεις τέλος πάντων!                                                                                        |
| Λιτό                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• παρατακτική σύνδεση, ασύνδετο</li> <li>• μικρές προτάσεις</li> <li>• απλό λεξιλόγιο</li> <li>• απουσία σχημάτων λόγου</li> </ul>                                                   | Ξυπνήσαμε ξημερώματα και ξεκινήσαμε. Ύστερα από μία ώρα φτάσαμε στο χωριό μας.                                                            |
| Προτρεπτικό<br>ή συμβουλευτικό<br>ή διδακτικό | <ul style="list-style-type: none"> <li>• β' ενικό ή πληθυντικό πρόσωπο</li> <li>• υποτακτική ή προστακτική έγκλιση</li> <li>• βουλευτικές προτάσεις</li> <li>• συμβουλές για στάση ζωής</li> </ul>                          | Πρέπει να μάθεις να αγαπάς, εάν θέλεις να σε αγαπούν. Ό,τι δίνεις παίρνεις σε αυτή τη ζωή.                                                |

| Είδος                                         | Γνωρίσματα                                                                                                                                                                                                             | Παραδείγματα                                                                                                   |
|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Προσωπικό<br>ή εξομολογητικό<br>ή απολογητικό | <ul style="list-style-type: none"> <li>• α' ενικό ή πληθυντικό πρόσωπο</li> <li>• παρελθοντικοί χρόνοι (συνήθως)</li> <li>• προσωπικά συναισθήματα, σκέψεις, βιώματα</li> </ul>                                        | Την αγαπούσα από τα παιδικά μου χρόνια... Και ας μην το έδειχνα.                                               |
| Απρόσωπο<br>ή ουδέτερο                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• γ' ρηματικό πρόσωπο</li> <li>• αναφορική λειτουργία γλώσσας</li> <li>• απουσία σχολίου/θέσης</li> <li>• απουσία συναισθηματισμού</li> </ul>                                   | Οι απότομες κλιματικές αλλαγές συνδέονται με το φαινόμενο του θερμοκηπίου.                                     |
| Λυρικό ή ποιητικό                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ποιητική λειτουργία της γλώσσας</li> <li>• σχήματα λόγου</li> <li>• έκφραση συναισθημάτων</li> <li>• επίκληση στο συναίσθημα</li> </ul>                                       | Ποτέ στα όνειρά σου δεν μ' άφησες να μπω.                                                                      |
| Επιστημονικό                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ειδική ορολογία</li> <li>• μακροπερίοδος λόγος</li> <li>• επίκληση στη λογική</li> <li>• αναφορική λειτουργία της γλώσσας</li> <li>• επεξηγήσεις, αναλυτικός λόγος</li> </ul> | Η κλινική ψυχολογία, ως κλάδος της σύγχρονης ψυχολογίας, μελετά τις παθολογικές διαταραχές της προσωπικότητας. |
| Λαϊκό                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• λεξιλόγιο καθημερινό, «αργκό»</li> <li>• παρατακτική σύνδεση</li> <li>• προφορικότητα</li> </ul>                                                                              | Και έρχεται ο τύπος και μου σκάει το παραμύθι.                                                                 |
| Επιδοκιμαστικό<br>ή επικριτικό                | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Θετικά ή επικριτικά σχόλια για γεγονότα, καταστάσεις, απόψεις κ.λπ.</li> </ul>                                                                                                | Να πούμε και μια φορά ένα μπράβο στον Υπουργό για το νομοσχέδιο.                                               |